

የፌዴራል መንግሥት የፋይናንስ ግልጽነትና
ተጠያቂነት ረቂቅ መመሪያ ቁጥር

240/2013

የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ሚኒስቴር

ነሐሴ 2009 ዓ.ም

**የፌዴራል መንግሥት የፋይናንስ ግልጽነትና ተጠያቂነት ረቂቅ መመሪያ
ቁጥር 240/2013**

**ክፍል አንድ
ጠቅላላ**

1. አወጪው ባለሥልጣን

የገንዘብና አኮኖሚ ትብብር ሚኒስቴር በፌዴራል መንግሥት የፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 648/2001 አንቀጽ 75 በተሰጠው ሥልጣን መሰረት ይህንን መመሪያ አወጥቷል፡፡

2. አጭር ርዕስ

ይህ መመሪያ 'የፌዴራል መንግሥት የፋይናንስ ግልጽነትና ተጠያቂነት መመሪያ ቁጥር 240/2013' ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

3. ትርጓሜ

የቃሉ አገባብ ለሌላ ትርጉም የሚሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ መመሪያ ውስጥ ያሉ ቃላትና ሃረጎች በፌዴራል መንግሥት የፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 648/2001 (አንደተሸሻለው) እና በፌዴራል መንግሥት የግዥ እና የንብረት አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 649/2001 እንዲሁም በሚኒስትሮች ምክር ቤት የፋይናንስ አስተዳደር ደንብ ቁጥር 190/2002 የተሰጣቸውን ትርጉም ይይዛሉ፡፡ ከዚህ በተጨማሪ በዚህ መመሪያ ውስጥ፡ -

1. "የፋይናንስ ግልጽነትና ተጠያቂነት" ማለት የመንግሥት ፋይናንስ ግልጽነትና ተጠያቂነት መረጃዎችን ለህብረተሰቡ ለማድረስ እና ህብረተሰቡን ለማስተፋት የሚያስፈልጉ ሥራዎችን ለመከታተል እንዲሁም ለተገኙ አሉታዊ ውጤቶች ወይም ላልተፈፀሙ ሥራዎች ተጠያቂነትን ለሚጋገጥ የተዘረጋ ሥርዓት ነው፡፡
2. "የመንግሥት ፋይናንስ ግልጽነትና ተጠያቂነት መረጃ" ማለት ለዜጎች የሚቀርብ ወቅታዊ እና ተከታታይነት ያለው የመንግሥት በጀት፣ የመሰረታዊ አገልግሎት አሰጣጥ ደረጃ፣ የፕሮጀክቶች አፈፃፀም፣ የመንግሥት ግዥ አፈጻጸም እና የኦዲት ግኝት መረጃዎች ናቸው፡፡

3. .“የመረታዊ አገልግሎት አሰጣጥ ደረጃ” ማለት ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል ከመንግሥት በተመደበ በጀት ወይም ከመ/ቤቱ የውስጥ ገቢ ከተገኘ ገንዘብ ወይም ከልማት አጋሮች ከተገኘ ብድርና እርዳታ ለሁሉም ዜጎች ወይም ለተወሰነ የህብረተሰብ ክፍል የሚሰጥ የትምህርትና ስልጠና፣ የጤና ክብካቤ፣ የውሃና አካባቢ ጽዳት፣ የግብርና፣ የመንገድ ግንባታና የሌሎች አገልግሎቶች አሰጣጥ ደረጃ መረጃ ማለት ነው።
4. “አመላካች/ቴምፕሌት” ማለት የመንግሥት በጀት (ገቢና ወጪ)፣ የመረታዊ አገልግሎት አሰጣጥ ደረጃ፣ የፕሮጀክቶች አፈፃፀም ደረጃ፣ የመንግሥት ግዥ አፈጻጸም ሂደት እና የአዲት ግኝት መገኛዎችን በሠንጠረዥ ወይም ሌሎች ልዩ ልዩ የማቅረቢያ ዘዴዎችን በመጠቀም ለህብረተሰቡ የሚደረግበት መሣሪያ ወይም ስልት ነው።

4. የተፈጻሚነት ወሰን

ይህ መመሪያ በፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 648/2001 (እንደተሸሻለው) የመንግሥት መሰሪያ ቤቶች ተብለው በተመለከቱት ሁሉ ላይ ተፈጻሚ ይሆናል።

5. ዓላማዎች

የዚህ መመሪያ ዓላማዎች፡ -

1. የመንግሥት መ/ቤቶች የመንግሥት ፋይናንስ ግልጽነትና ተጠባቂነት መገኛዎችን በተዘረጋው የአሰራር ሥርዓት መሠረት ዜጎች በቀላሉ ለረዳት በማቆላቀስ ዘዴ በወቅቱና በተሟላ መልኩ ተደራሽ እንዲያደርጉ በማድረግ ግልጽነትና እና ተጠባቂነትን ማረጋገጥ፤
2. የዜጎች ተሳትፎን በማከፋፈል ወጠቃሚነት እና የህዝብ ፍትሃዊ ተጠቃሚነትን በማረጋገጥ መልካም አስተዳደርን ማስፈን፤

ናቸው፡፡

6. መርሆዎች

የመንግሥት መ/ቤቶች ማንኛውንም የፋይናንስ ግልጽነትና ተጠባቂነት ተግባር ሲያከናውኑ የሚከተሉትን መርሆች መከተል አለባቸው፡ -

1. የመንግሥት ፋይናንስ ግልጽነትና ተጠባቂነት መገኛዎች ህብረተሰቡ ለረዳው በማቆላቀስ መልኩ ተሟልቶ እና ወቅቱን ጠበቆ ተደራሽ መደረጋቸውን፤

2. የዜጎች ፍትሃዊ ተጠቃሚነትን ለማረጋገጥ የፕሮግራሙ ወይም የፕሮጀክቱ ወይም የተግባሩ ቀጥታ ተጠቃሚ የሆነው የህብረተሰብ ክፍል በበጀት ሂደቱ በተጣጠኑ ማለት የሚጠበቅ ምቹ ሁኔታ የተፈጠረለት መሆኑን፤
3. በማንኛውም የበጀት ምንጭ የሚከናወኑ ፕሮግራሞች ወይም ፕሮጀክቶች ወይም ተግባራት በዕቅዱ መሠረት በቁጠብ፣ በብቃት፣ በጥራት እና በወጠታማነት የተከናወኑ እንዲሁም በአፈፃፀም የሚታዩ አሉታዊ ልዩነቶች ተጠቆሟል የሚሰከትሉ መሆኑን፤

ክፍል ሁለት

ተግባርና ኃላፊነት

7. የሚስቴሩ ተግባርና ኃላፊነት

ሚስቴሩ፡ -

1. መሠረታዊ የፊደራል መንግሥት የበጀት መረጃዎችን እና ሌሎች የመንግሥት ፋይናንስ ግልጽነትና ተጠቆሟል የሚያረጋግጡ በድረ - ገጹ እና በሌሎች ተደራሽ በሆኑ የመንግሥት ብዙኃን ዘዴዎች አሜሪካን ለህብረተሰቡ እና ለሌሎች ባለድርሻ አካላት ተደራሽ ያደርጋል፤
2. የመንግሥት መ/ቤቶች የተመደቡላቸውን በጀት፣ በበጀት ዓመቱ ውስጥ ከልዩ ልዩ ምንጮች በጥሬ ገንዘብና በዓይነት ያገኙትን የዕርዳታና የብድር ገንዘብ መረጃ በግልጽ ለህብረተሰቡ እና ለባለድርሻ አካላት ተደራሽ ማድረጋቸውን ይከታተላል፤ ያረጋግጣል፤ ድጋፍ ያደርጋል፤
3. የመንግሥት መ/ቤቶች በአገር ደረጃ ከተቀመጡ የአገልግሎት አሰጣጥ ደረጃ ግብ አኳያ ባለፈው በጀት ዓመት የተደረሰበት እና በበጀት ዓመቱ ለደረሰበት የታወቀውን የአገልግሎት አሰጣጥ ደረጃ መረጃ በግልጽ ለህብረተሰቡ እና ለባለድርሻ አካላት ተደራሽ ማድረጋቸውን ይከታተላል፤ ያረጋግጣል፤ ድጋፍ ያደርጋል፤
4. የመንግሥት መ/ቤቶች የመንግሥት ግዥ አፈጻጸም ሂደት እና የአዲት ግኝት መረጃዎችን ለህብረተሰቡ እና ለባለድርሻ አካላት ተደራሽ ማድረጋቸውን ይከታተላል፤ ያረጋግጣል፤ ድጋፍ ያደርጋል፤
5. ከመንግሥት ማህያዕ ቤቶች የፋይናንስ ግልጽነትና ተጠቆሟል የሥራ አፈፃፀም ሪፖርት ይቀበላል፤ ይገመገማል፤ ሪፖርቱን በማጠቃለል መረጃውን ለዜጎች እና ለባለድርሻ አካላት ተደራሽ ያደርጋል፤

6. በመግቢያ ማህበራዊ ቤቶች በተጨማሪነት የሚቀረጹ አዳዲስ የሚገኝ ማህበራዊ ስልቶች/ዘዴዎች ካሉ በመገምገም ሥራ ላይ እንዲውሉ ይፈቅዳል፤
7. ለአስፈጻሚ አካላት፣ ለዜጎችና ለባለድርሻ አካላት እንደአስፈላጊነቱ የግንዛቤ ማስጨመር መድረኮችን በማዘጋጀት ሥልጠና ይሰጣል፡፡

8. የመግቢያ ማህበራዊ ቤቶች ተግባርና ኃላፊነት

የመግቢያ ማህበራዊ ቤቶች፡ -

1. ለመደበኛ ፕሮግራም ወይም ፕሮጀክት ወይም ተግባራት ማስፈጸሚያ የተመደበላቸውን በጀት፣ በበጀት ዓመቱ ውስጥ ከልዩ ልዩ ምንጮች በጥሬ ገንዘብና በዓይነት ያገኙትን የዕርዳታና የብድር ገንዘብ ወቅታዊ እና የተሟላ ሚገኝ ቀላልና ግልጽ በሆነ መንገድ ለህብረተሰቡ እና ለባለድርሻ አካላት ተደራሽ ያደርጋሉ፤
2. በአገር ደረጃ ከተቀመጠው የአገልግሎት አሰጣጥ ደረጃ ግብ አኳያ ባለፈው በጀት ዓመት የተደረሰበትን እና በበጀት ዓመቱ ለደረሰበት የታቀደውን የአገልግሎት አሰጣጥ ደረጃ ሚገኝ ቀላልና ግልጽ በሆነ መንገድ ለህብረተሰቡ እና ለባለድርሻ አካላት ተደራሽ ያደርጋሉ፤
3. የመ/ቤቱን የግዥ አፈጻጸም ሂደት እና የአዲት ግኝት ወቅታዊ እና የተሟላ ሚገኝዎችን ቀላልና ግልጽ በሆነ መንገድ ለህብረተሰቡ እና ለባለድርሻ አካላት ተደራሽ ያደርጋሉ፤
4. የየሩብ ዓመቱን የፋይናንስ ግልጽነትና ተጠያቂነት የሥራ አፈጻጸም ሪፖርት ሩብ ዓመቱ ባለቀ በ15 ቀናት ውስጥ ለሚከተሉ ያቀርባሉ፤
5. በህግ ከተሰጣቸው ኃላፊነትና ተግባር አንፃር ለዜጎች ወይም ለሌሎች ባለድርሻ አካላት ተደራሽ መሆን አለባቸው በማለት ከዚህ መመሪያ ጋር አባሪ ተደርገው ከተላኩት አመለካኞች/ቴምፕሌቶች በተጨማሪ የማቅረቢያው አዳዲስ የሚገኝ ማህበራዊ ስልቶች ካሉ ለሚከተሉ አቅርቦ በማስፈቀድ ስራ ላይ እንዲውሉ ያደርጋሉ፡፡

ክፍል ሦስት

ለዜጎች እና ለባለድርሻ አካላት የሚለጹ ሚገኝዎች

9. በሚከተሉት የሚገለጹ መረጃዎች

ሚከተሉት ከዚህ በታች የተመለከቱትን መሰረታዊ የበጀት እና የአዲት የመግቢያ ፋይናንስ ግልጽነትና ተጠያቂነት መረጃዎችን በተዘረጋው የአሠራር ሥርዓት መሰረት

በተቀመጠው የጊዜ ገደብ ውስጥ ለዜጎች እና ለባለድርሻ አካላት ግልጽ ማድረግ አለበት :-

1. የአስፈጻሚ አካላት የበጀት ዕቅድ አጠቃላይ መዝናኛ የሆኑትን ወጪ፣ የገቢ ዕቅድ፣ እና የዕዳ መጠንን የሚያሳዩት መረጃ መግለጫዎችን (የቅድመ በጀት መግለጫ) ቢያንስ የበጀት ዓመቱ ከመጀመሩ አራት ወራት በፊት፤
2. ጥቅል የአስፈጻሚ አካላት ዓመታዊ የበጀት ዕቅድ ሰነድን ለህግ አወጫው በቀረበ በአንድ ሳምንት ጊዜ ውስጥ፤
3. በህግ አወጫው ህግ ሆኖ የፀደቀውን የዓመቱን በጀት በፀደቀ በሀላት ሳምንት ጊዜ ውስጥ፤
4. ግልጽና ቀላል ማጠቃለያ የአስፈጻሚ አካላት የበጀት ዕቅድን እና የፀደቀ በጀትን (የዜጎች በጀት) እንደአስፈላጊነቱ በአካባቢያዊ ቋንቋ ተተርጉሞ እንደቅደምተከተላቸው ለህግ አወጫው በቀረበ በሀላት ወራት ጊዜ ውስጥ እና በጀቱ በፀደቀ በአንድ ወር ጊዜ ውስጥ፤
5. የወር ወይም የሩብ ዓመት የበጀት አፈጻጸም ሪፖርትን ሪፖርቱ በወጣ በአንድ ወር ጊዜ ውስጥ፤
6. በበጀት ዓመቱ አጋማሽ አጠቃላይ በጀቱ ያስገኘው ወጠት ላይ የተደረገ ወይይትን እና በፀደቀው በጀት ፖሊሲ ላይ ተጽዕኖ በማሳደራቸው የተሻሻሉ አኮኖሚያዊ ታኅባኦች ካሉ ግማሽ ዓመቱ በተጠናቀቀ በሀላት ወራት ጊዜ ውስጥ፤
7. ዓመታዊ የበጀት አጠቃቀም ሪፖርትን የበጀት ዓመቱ በተጠናቀቀ በስድስት ወራት ጊዜ ውስጥ፤
8. የወጪ አዲት ሪፖርትን ያካተተ ዓመታዊ የፋይናንስ አዲት ሪፖርትን የበጀት ዓመቱ በተጠናቀቀ በ12 ወራት ጊዜ ውስጥ (ቀጣይ በጀት ዓመት ከመጠናቀቁ በፊት)፤

10. በመንግስት መሥሪያ ቤቶች የሚገለጹ መረጃዎች

1. በመደበኛነት የሚለጹ የአገልግሎት አሰጣጥ መረጃዎች

የመንግስት መ/ቤቶች ከዚህ በታች የተመለከቱትን በመደበኛነት የሚለጹ የአገልግሎት አሰጣጥ እና የመንግሥት ፋይናንስ ግልጽነትና ተጠያቂነት መረጃዎችን ለዜጎች እና ለባለድርሻ አካላት ግልጽ ማድረግ አለባቸው:-

- ሀ. የመሥሪያ ቤቱን ስም ፤ ራዕይ ፤ ተልዕኮና እሴቶች፤
- ለ. የመንግሥት መሥሪያ ቤቱን የበላይ ኃላፊ የቢሮና የሰልክ አድራሻ፤
- ሐ. የበጀትና ወጪ አፈጻጸም መረጃዎችን ከዚህ መመሪያ ጋር በተያያዘው ዕዝል 1 መሰረት፤
- መ. ዋና ዋና የመሰረታዊ አገልግሎት አሰጣጥ ደረጃ መረጃዎችን (በመሰረታዊ አገልግሎት ሰጪ ተቋማት) ከዚህ መመሪያ ጋር በተያያዘው ዕዝል 2 መሰረት፤
- ሠ. የኦዲት ግኝት እና የመከተካከያ እርምጃ መረጃዎችን ከዚህ መመሪያ ጋር በተያያዘው ዕዝል 3 መሰረት፤
- ረ. በየዘርፉና በየመ/ቤቱ የሚሰሩ(ሩ) ትላልቅ ፕሮጀክቶች ዕቅድን፤ የበጀትና የአፈጻጸም መረጃዎችን ከዚህ መመሪያ ጋር በተያያዘው ዕዝል 4 መሰረት ፤
- ሰ. የመንግሥት የግዥ ዕቅድና የግዥ አፈፃፀም ሂደት መረጃዎችን ከዚህ መመሪያ ጋር በተያያዘው ዕዝል ----- መሰረት

2. የዕርዳታ እና ብድር መረጃዎች፡ -

የመንግሥት መሥሪያ ቤቶች ከማዕከላዊ መንግሥት ግምጃ ቤት ከተመደበላቸው በጀት በተጨማሪ ለተለያዩ ፕሮግራሞች ወይም ፕሮጀክቶች ወይም ተግባራት ማስፈፀሚያ ከተለያዩ ምንጮች በጥሬ ገንዘብ እና በዓይነት ያገኙትን የዕርዳታና የብድር ገንዘብ በተመለከተ የሚከተሉትን መረጃዎች ለዜጎች ግልጽ ማድረግ አለባቸው፡ -

- ሀ. በዕርዳታና በብድር የተገኘውን የገንዘብ ማጠቃለያ፤
- ለ. በፕሮግራሙ ወይም በፕሮጀክቱ ወይም በተግባሩ ለሳካ የታሰበው ዓላማ ፤
- ሐ. በፕሮግራሙ ወይም በፕሮጀክቱ ወይም በተግባሩ ቀጥተኛ ተጠቃሚ የሚሆነው የሚሰረዙበት ክፍል፤
- መ. የፕሮግራሙ ወይም የፕሮጀክቱ ወይም የተግባሩ ተጠቃሚዎች የተለዩበት መስፈርት፤
- ሠ. በፕሮግራሙ ወይም በፕሮጀክቱ ወይም በተግባሩ የተገኘ ጥቅም እና የተሳካ ወጠቅ፤

3. የመንግስት መ/ቤቶች ለህዝብ ይፋ የሚደርጉትን የመንግሥት ፋይናንስ ግልጽነትና ተጠቃሚነት መረጃዎችን እንደየዓይነታቸውና ይዘታቸው የተዘጋጀላቸውን ቅጾች (ከዚህ መመሪያ ጋር ተያይዞ በቀረበው ዕዝል እንደተመለከተው) እንዲሁም የመንግሥት ሪፖርት ማቅረቢያ ፎርማትን በመጠቀም ሞልተው በማዘጋጀት በመሥሪያ ቤቱ የበላይ ኃላፊ ከተፈረመ በኋላ የመሥሪያ ቤቱ ማህተም ተደርጎበት አመቺ በሆኑ የመረጃ መከተላለፊያ ዘዴዎች አማካኝነት ለዜጎች ግልጽ ማድረግ አለባቸው፡

11. የመረጃ ማስተላለፊያ ዘዴዎች

የመንግሥት ማህጸያ ቤቶች ከሚከተሉት አገልግሎት ባህሪ አንፃር እየመዘኑ ከሚከተሉት የሚገኝ ማስተላለፊያ ዘዴዎች ቢያንስ 3ቱን በመጠቀም የመንግሥት ፋይናንስ ግልጽነትና ተጠቃሚነት እና የአገልግሎት አሰጣጥ ደረጃ ሚገኝዎቻችን ተደራሽ ማድረግ አለባቸው፡ -

ሀ. በማህጸያ ቤቱ ድረ-ገጽ፣

1. ለ. በቴሌቪዥን፣
2. ሐ. በሬዲዮ፣
3. መ. በባንገር፣
4. ሠ. በበራሪ ወረቀቶች (ብሮሽር)፣
5. ረ. በህትመት ወጠቶች (መጽሔቶች እና ጋዜጦች)፣
6. ሰ. በማህበራዊ ሚዲያ (ፊስብክ፣ ቲዊተር ወዘተ...)
7. ሸ. በቲቪ ስክሪን፣
8. ቀ. በሚገኝታወቂያ ማለጫያ ሰሌዳዎች፡፡

12. የሚገኝ ማስተላለፊያ ጊዜ ሰሌዳ፤

የመንግሥት ማህጸያ ቤቶች ከዚህ በታች በተመለከተው የጊዜ ሰሌዳ መሰረት የፋይናንስ ግልጽነትና ተጠቃሚነት ሚገኝዎቻችን ለዜጎች እና ለባለድርሻ አካላት ግልጽ ማድረግ አለባቸው፡ -

1. የበጀትና የወጪ ሚገኝዎቻችን በየሩብ ዓመቱ ሆኖ፡ -
 - ሀ. የአንደኛ ሩብ ዓመት ሚገኝዎቻችን እስከ ጥቅምት 15 ድረስ፣
 - ለ. የሁለተኛ ሩብ ዓመት ሚገኝዎቻችን እስከ ጥር 15 ድረስ፣
 - ሐ. የሦስተኛ ሩብ ዓመት ሚገኝዎቻችን እስከ ሚያዝያ 15 ድረስ፣
 - መ. የአራተኛ ሩብ ዓመት ወይም ዓመታዊ የተጠቃለለ ሚገኝዎቻችን እስከ ነሐሴ 15 ድረስ፣
2. የመሰረታዊ አገልግሎት አሰጣጥ ደረጃ ሚገኝዎቻችን በዓመት አንድ ጊዜ በሐምሌ ወር ሶስተኛ ሳምንት፣
3. የመንግሥት የግዥ ዕቅድና የግዥ አፈፃፀም ሂደት ሚገኝዎቻችን በግዥ ሕጉ በተቀመጠው የጊዜ ገደብ ፣
4. የወጪ እና የወስጥ አዲት ዋና ዋና የአዲት ግኝት ሚገኝዎቻችን ግኝቶቹ ለሜጅመንት ቀርበው የመጫ ስብሰባ በተደረገ በ15 ቀን ወስጥ፣
5. የካፒታል ፕሮጀክቶች የፊዚካልና የፋይናንሽያል መርሃ ግብር ሚገኝዎቻችን እስከ ሐምሌ 30 ድረስ፣

ክፍል አራት

ልዩ ልዩ

13. ከተባባሪ አካላት ጋር የሚደረግ ጥምረት

1. የመንግሥት መ/ቤቶች የፋይናንስ ግልጽነትና ተጠያቂነት ሲተገብሩ ከሌሎች የዜጎች ሀላንተናዊ ተሳትፎ ተግባሪ አካላት (የሜሪትራዊ ተጠያቂነት እና ቅሬታ ሰሚ አካላት) ጋር ጥምረት በጭብር የዜጎችን ተሳትፎ ማስደግ አለባቸው ፡፡
2. የመንግሥት መስሪያ ቤቶች ከተሰጣቸው ተግባርና ኃላፊነት አንፃር በካፒታል ፕሮጀክቶች ዕቅድና በጀት አፈጻጸም ላይ በየሩብ አመቱ ሩብ ዓመቱ በተጠናቀቀ በአንድ ወር ጊዜ ወስጥ ከተጠቃሚው ህብረተሰብ እና ከሌሎች ባለድርሻ አካላት ጋር መወያየት አለባቸው ፡፡

14. አስተዳደራዊ እርምጃዎች፡ -

በፋይናንስ አስተዳደር ኃላፊነትን በአግባቡ ባለመወጣት የሚደረግ አስተዳደራዊ እርምጃዎች መመሪያ ቁጥር 48/2009 የተደነገጉት የቅጣት ደንጋጌዎች እንደአግባብነቱ ለዚህ መመሪያም ተፈጻሚ ይሆናሉ ፡፡

ከፍል አምስት

15. መመሪያው ተፈጻሚ የሚሆንበት ጊዜ

ይህ መመሪያ ከ-----ቀን 2009 ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል ፡፡

----- ቀን 2009 ዓ.ም.

አዳሰ አበባ

አብራሃም ተከስተ (ዶ/ር)

የአፈጻጸሙ ገንዘብና አኮኖሚ ትብብር ሚኒስቴር ሚኒስትር